

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА
ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
ІМЕНІ П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО**

Кафедра суспільних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
проректор з навчальної роботи
проф. Бондарчук В.О.

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МИСТЕЦТВО ЯК ЕСТЕТИЧНИЙ ФЕНОМЕН**

другого рівня вищої освіти

**галузі знань   02 «Культура і мистецтво»
                          03 «Гуманітарні науки»**

**спеціальності: 025 «Музичне мистецтво»
                          026 «Сценічне мистецтво»
                          034 «Культурологія»**

**Освітньо-наукові програми: «Фортепіано», «Орган»,
«Музикознавство», «Композиція: «Скрипка», «Оркестрові струнні
інструменти: Альт, Віолончель», «Оркестрові струнні інструменти:
Контрабас, Арфа» «Оркестрові духові та ударні інструменти: Флейта,
Гобой, Кларнет, Фагот, Саксофон, Валторна, Труба, Тромбон, Туба,
Ударні інструменти», «Баян», «Акордеон», «Бандура», «Народні
інструменти: балалайка, гітара, домра, цимбали», «Хорове
диригування», «Оперно-симфонічне диригування», «Академічний
спів», «Оперний спів», «Камерний спів», «Музична режисура»,
«Музична культурологія»**

Освітній ступінь «Магістр»

Київ – 2020 рік

Програма навчальної дисципліни «**Мистецтво як естетичний феномен**» для студентів освітнього ступеня «Магістр» у галузях знань 02 «Культура і мистецтво», 03 «Гуманітарні науки», за спеціальностями 025 «Музичне мистецтво» (Освітньо-науковими програмами: «Фортепіано», «Орган», «Музикознавство», «Композиція», «Скрипка», «Оркестрові струнні інструменти: Альт, Віолончель», «Оркестрові струнні інструменти: Контрабас, Арфа», «Оркестрові духові та ударні інструменти: Флейта, Гобой, Кларнет, Фагот, Саксофон, Валторна, Труба, Тромбон, Туба, Ударні інструменти», «Баян», «Акордеон», «Бандура», «Народні інструменти: балалайка, гітара, домра, цимбали», «Хорове диригування», «Оперно-симфонічне диригування», «Академічний спів», «Оперний спів», «Камерний спів»), 026 «Сценічне мистецтво» (освітньо-науковою програмою «Музична режисура»), 034 «Культурологія» (освітньо-науковою програмою «Музична культурологія»). - 42 с.

Укладач: **Андрущенко Т.І.**, доктор філософських наук, професор кафедри суспільних наук Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.

Рецензент: **Бровко М.М.**, доктор філософських наук, професор кафедри суспільних наук Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.

Схвалено Науково-методичною радою НМАУ імені П. І. Чайковського для студентів освітнього ступеня «Магістр» у галузях знань 02 «Культура і мистецтво», 03 «Гуманітарні науки», за спеціальностями 025 «Музичне мистецтво» (Спеціалізації: «Фортепіано», «Орган», «Музикознавство», «Композиція», «Скрипка», «Оркестрові струнні інструменти: Альт, Віолончель», «Оркестрові струнні інструменти: Контрабас, Арфа», «Оркестрові духові та ударні інструменти: Флейта, Гобой, Кларнет, Фагот, Саксофон, Валторна, Труба, Тромбон, Туба, Ударні інструменти», «Баян», «Акордеон», «Бандура», «Народні інструменти: балалайка, гітара, домра, цимбали», «Хорове диригування», «Оперно-симфонічне диригування», «Академічний спів», «Оперний спів», «Камерний спів»), 026 «Сценічне мистецтво» (спеціалізація «Музична режисура»), 034 «Культурологія» (спеціалізація «Музична культурологія»).

Протокол № 10 від « 20 » серпня 2020 року.

© Андрущенко Т.І., 2020 рік

© НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2020 рік

Обсяг курсу – 120 годин
 Аудиторних – 28 годин
 Лекційних – 14 годин
 Семінарських - 14 годин
 Самостійних – 92 години
 Екзамен – 1 семестр

Опис навчальної дисципліни
« Мистецтво як естетичний феномен »

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність спеціалізація, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 4	02 «Культура і мистецтво», 03 «Гуманітарні науки» 025 «Музичне мистецтво», 026 «Сценічне мистецтво», 034 «Культурологія»	Нормативна Цикл гуманітарної та соціально-економічних дисциплін
Модулів: 1	Спеціалізації: «Фортепіано», «Орган», «Музикознавство», «Композиція», «Скрипка», «Оркестрові струнні інструменти», «Оркестрові духові та ударні інструменти», «Баян, акордеон», «Народні інструменти», «Бандура», «Хорове диригування», «Оперно-симфонічне диригування», «Академічний спів», «Оперний спів», «Камерний спів», «Музична режисура», «Музична культурологія»	Рік підготовки: 1
Змістових модулів: 3		Семестр: 1
Індивідуальне науково-дослідне завдання: –0		Теоретичні, лекційні: 14
Загальна кількість годин: 120		Практичні, семінарські: 14
		Самостійна робота: 92
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2; самостійної роботи студента – 6,5	Освітній ступінь: Магістр	Вид контролю: Змістовий модуль – 3, Модуль (екзамен) – 1 (екзамен - 3-й семестр)

*виконання індивідуальних завдань здійснюється за рахунок самостійної роботи

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Предмет «Мистецтво як естетичний феномен» є невід’ємною теоретичною складовою мистецько-філософської підготовки фахівця у сфері музичного мистецтва, базовою філософською дисципліною для магістрів всіх напрямків академічної підготовки. Тому програма підготовлена з урахуванням оволодіння студентами 3-го курсу предметом “Естетика” та асистентами-стажистами і аспірантами дисципліною “Естетичні парадигми сучасності”. Вона сприяє формуванню цілісного світогляду майбутнього фахівця, формує наукові основи естетичного сприйняття дійсності, розуміння та активного творення мистецького процесу, осмислення суспільної ролі музики в сучасній культурі та творчого підходу до власної професійної діяльності. Дисципліна «Мистецтво як естетичний феномен» покликана навчити магістра розуміти мистецтво як форму суспільної свідомості та практичну діяльність людини у триаді митець - мистецький твір – реципієнт, а естетичну проблематику як важливий теоретико - практичний вияв духовності людини.

Мета курсу – розглянути мистецтво як об’єкт філософської рефлексії, дослідити і реконструювати мистецький процес через його невід’ємні складові: митець - мистецький твір – реципієнт.

Завдання курсу – залучити магістрів до творчих науково-теоретичних дискусій з питань філософії мистецтва і ролі митця у формуванні сучасного культурно – мистецького простору та прищепити їм уміння орієнтуватися в складних філософсько - мистецьких проблемах.

магістри повинні знати:

- світоглядну сутність основних етапів розвитку філософії мистецтва як складової двопредметної науки “Естетика”;
- базові поняття курсу «Мистецтво як естетичний феномен»;
- генезу становлення філософської думки у вивченні феномену митця;
- основні етапи формування філософського осмислення ролі реципієнта у мистецькому процесі.

магістри и повинні вміти:

- аналізувати мистецтво як форму суспільної свідомості і духовно-практичної діяльності;
- виявити сучасне розуміння морфології, семантики, головних понять, і категорій класичної та пост класичної філософії мистецтва;

- охарактеризувати закономірності розвитку мистецького процесу та його складових;
- узагальнювати матеріал курсу та робити висновки щодо особливостей універсуму митця, проблем сучасного мистецького ринку та місця молодого музиканта у ньому;
- використовувати набуті навички та вміння у подальшій професійній діяльності, формуванні власної філософсько-мистецької культури та кар'єри.

Методика викладання передбачає читання лекцій, проведення семінарських занять, індивідуальну самостійну роботу магістрів.

Курс викладається у 1 семестрі. Під час вивчення курсу планується написання контрольного теста, підсумкових рефератів, захист яких виноситься на екзамен (у 1 семестрі).

Структура залікових кредитів дисципліни

Кількість модулів та змістових модулів	Кількість годин, відведених на:	
	Аудиторні заняття	Індивідуальна робота та самостійна робота студентів
Модуль I.	28	92
Змістовий модуль 1.	12	30
Змістовий модуль 2.	10	30
Змістовий модуль 3.	6	32
Разом за 1 семестр	28	92

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН					
	Денна форма					
	загаль- ний обсяг годин	обсяг годин аудито- рних	у тому числі			
			лек- ційні	семі- нар- ські	само- стійна робот а	контр. мод.
МОДУЛЬ І. МИСТЕЦТВО ЯК ОБ'ЄКТ ФІЛОСОФСЬКОЇ РЕФЛЕКСІЇ						
<i>Змістовий модуль 1. МИСТЕЦТВО ЯК ДІЯЛЬНІСТЬ І ФОРМА СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ</i>						
Тема 1. Предмет курсу «Мистецтво як естетичний феномен».	7	2	2		5	
Семінар 1. Мистецтво в системі художньої культури	7	2		2	5	
Тема 2. Морфологія та видова специфіка мистецтва.	7	2	2		5	
Семінар 2. Семантика мистецтва. Стель як духовний почерк епохи.	7	2		2	5	
Тема 3. Художній образ як форма мислення у мистецтві. Форма і зміст.	7	2	2		5	
Семінар 3. Аналіз мистецького твору крізь призму художнього образу.	7	2		2	5	
<i>Змістовий модуль II. Універсум митця</i>						
Тема 1. Філософська рецепція художника та мистецький процес.	9	2	2		7	
Семінар 1. Митець у технотронному світі.	9	2		2	7	
Тема 2. Геній і талант у мистецтві.	9	2	2		7	
Семінар 2. Обдарованість та шляхи її розвитку в житті та мистецтві.	11	2		2	9	
<i>Змістовий модуль 3 Реципієнт і художній ринок.</i>						
Тема 1. Реципієнт як суб'єкт мистецького процесу.	9	2	2		7	
Семінар 1. Реципієнт у музичному мистецтві	11	2		2	9	
Тема 2. Стельова палітра мистецтва ХХ-ХХІ ст. та проблема вибору для реципієнта.	9	2	2		7	

Семинар 2.Український мистецький ринок в контексті світової та національної культури.	11	2		2	9	
Разом:	120	28	14	14	92	
Контроль модульний: Тест до теми “Художній образ”						

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ I. Мистецтво як об’єкт філософської рефлексії.

Змістовий модуль 1. Мистецтво як діяльність та форма суспільної свідомості.

Тема 1. Предмет курсу «Мистецтво як естетичний феномен».

Зміст лекції

“Естетика” як двопредметна філософська дисципліна. Філософія та мистецтво як витoki зародження і розвитку предмета естетики. Етимологія поняття „естетика”, “мистецтво”. Естетика – наука про становлення чуттєвої культури людини. Місце естетики у системі філософських знань. Структура естетичної свідомості. Мистецтво як особлива форма естетичної діяльності. Естетика в системі наукового знання. Естетика – теорія прекрасного. Естетика – теорія мистецтва та чуттєвого пізнання. Типи і форми естетичної рефлексії.. Естетичне судження як спосіб існування чуттєвості та сфера розуму та осмислення. Основні течії в сучасній філософії та естетичні концепції. Семіотичні теорії в сучасній естетиці. Естетичні предикати.

Естетика як метатеорія мистецтва. Особливості філософсько-естетичного підходу до аналізу художньої творчості. Мистецтво та інші форми суспільної свідомості. Основні теорії походження мистецтва. Мистецтво як естетичний феномен. Онтологічний статус мистецтва. Гносеологічні, соціологічні та аксіологічні питання мистецтва. Відображувальна сутність мистецтва. Мистецтво як художня діяльність. Специфіка творчого процесу у мистецтві. Свобода і детермінізм у мистецтві. Функції мистецтва та їх історична динаміка.. Мистецтво в

структурі духовної культури. Теорії елітарного і масового мистецтва. Музичне мистецтво : сучасні проблеми естетичного виховання та формування естетичних смаків.

Ключові слова: естетика, філософія мистецтва, естетична свідомість, функції мистецтва, прекрасне,, естетичне виховання.

Рекомендована література:

- Адорно Т. Теорія естетики. К., 2002
- Гадамер Г.Г. Актуальность прекрасного. – М., 1991.
- Гильберт К.Э., Кун Г. История эстетики. СПб, 2000
- Гуменюк Т.К. Жак Деррида и постмодернистическое мышление /Т.К.Гуменюк. К., 1999.
- Естетика: Навчальний посібник для педагогів / За ред. Т.І.Андрущенко. - К.: Вид. НПУ імені М.П.Драгоманова, 2014. – С. 7 - 9
- Андрущенко Т.І. Феномен естетичного (філософсько-історичний аналіз). – К.: Знання України, 2007. – С 9 – 38.
- Андрущенко Т.І. Проблема естетичного в культурі: матеріали до спецкурсу. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. - К. : Ун-т "Україна",2011. – С 11 – 33.
- Естетика. Підручник. За зад. ред. Л. Т. Левчук. – 3-тє вид., допов. і переробл. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С 4 - 33.
- Эстетика. Учебник / В.В. Бычков. — М.: КНОРУС, 2012. — С 8 – 35..
- Прекрасного. М.,1991. АктуальностьКроче Б. Эстетика как наука о выражении и как общая лингвистика., М., 2000.
- Лосский Н.О. Мир как осуществление красоты. Основы эстетики. М., 1998.
- Татаркевич В. Історія шести понять. К., 2001.
- Дюфренн М. Эстетика и философия. Эстетика и теория искусства XX века. Хрестоматия. М., 2007. – С 151 – 162.

Семінар 1. Мистецтво в системі художньої культури

1. Естетика в системі наукового знання
2. Структура художньої культури. І мистецтво.
3. Музика та інституції культури

Рекомендована література:

Андрущенко Т.І. Проблема естетичного в культурі: матеріали до спецкурсу. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. - К. : Ун-т "Україна", 2011. – С 11 – 33.

Естетика. Підручник. За зад. ред. Л. Т. Левчук. – 3-тє вид., допов. і переробл. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С 4 - 33.

Эстетика. Учебник / В.В. Бычков. — М.: КНОРУС, 2012. — С 8 – 35..

Прекрасного. М., 1991. АктуальностКроче Б. Эстетика как наука о выражении и как общая лингвистика., М., 2000.

Лосский Н.О. Мир как осуществление красоты. Основы эстетики. М., 1998.

Татаркевич В. Історія шести понять. К., 2001.

Дюфренн М. Эстетика и философия. Эстетика и теория искусства XX века. Хрестоматия. М., 2007. – С 151 – 162.

Тема 2 Морфологія та видова специфіка мистецтва

Зміст лекції

Проблема походження мистецтва. Мистецтво як мімесис. Теорія мімесису у філософії Аристотеля. Проблема художнього відображення дійсності в естетиці Ренесансу. Трактат Д.Дідро "Парадокс про актора": правда життя і правда мистецтва. Сучасна естетика про міметичну природу мистецтва (М.Гайдеггер). Аналіз ігрової природи мистецтва у праці Й.Гейзінги "Homo ludens". Концепція аполлонівського і діонісійського в мистецтві як відображення діалектики хаосу і космосу (Ф.Ніцше). К.Г.Юнг та неофрейдистська інтерпретація ідеї аполлонівського і діонісійського в мистецтві. Мистецтво як вияв діалектики загальнолюдського та національного. Традиція і новація в мистецтві. Мистецтво як поліфункціональна система. Функції мистецтва стосовно людини, суспільства, природи. Мистецтво як художня самосвідомість культури. М. Каган про морфологічний поділ мистецтва згідно онтологічної і семіотичної площини та відповідних сімейств часових, просторових та просторово-часових мистецтв. Поняття виду, роду і жанру мистецтва. Головні види мистецтва - література, живопис, графіка, скульптура, архітектура, музика, театр, кіномистецтво. Взаємодія

видів, процеси їхньої інтеграції та диференціації в історичному розвитку мистецтва. Актуальний вид мистецтва в історії культури.

Принципи класифікації видів мистецтва. Історична зумовленість виникнення і розвитку видів мистецтва. Морфологія мистецтва М. Кагана. Взаємодія різних видів мистецтва та їх відносна самостійність. Поділ мистецтва на роди, види і жанри та їх взаємозв'язок. Актуальний вид мистецтва в історії культури. Вплив науково-технічного прогресу на процес виникнення нових видів мистецтва. Соціальні та психологічні основи художнього сприйняття. Методологічні основи аналізу мистецтва. Художня критика як інтерпретація.

Ключові слова: морфологічний поділ, онтологічна площина, семіотична площина, види мистецтва, жанр, художня критика.

Список літератури:

Естетика: Навчальний посібник для педагогів / За ред. Т.І.Андрущенко. - К.: Вид. НПУ імені М.П.Драгоманова, 2014. – С. 293 – 341, 438 – 458.

Естетика. Підручник. За зад. ред. Л. Т. Левчук. – 3-тє вид., допов. і переробл. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С 121 – 266.

Башляр Гастон. Избранное: Поэтика пространства. — М., 2004.

Берштейн Борис. Пигмалион наизнанку. К истории становления мира искусства. — М., 2002.

Кассирер Э. Искусство // Избранное: Опыт о человеке. — М., 1998.

Лосев А. Ф. Форма. Стиль. Выражение. — М., 1995.

Михайленко В. Є, Яковлев М. І. Основи композиції: геометричні аспекти художнього формотворення. — К., 2004.

Овчаренко С. В. Інформаційність жанру. — О., 1998.

Тен Ипполит. Философия искусства. — М., 1996.

Базен А. Кино и другие искусства // Базен А. Что такое кино?/ пер. с фр. — М., 1972.

Гегель Т. В. Ф. Эстетика: в 4 т. — М., 1962.

История эстетики. Памятники мировой эстетической мысли: в 5 т. — М., 1967. — Т. 3.

Кант И. Критика способности суждения // Соч.: в 6 т. — М., 1966. — Т. 5.

Леонардо да Винчи. Суждения. — М., 1999.

Лессинг Г. Э. Лаокоон, или о границах живописи и поэзии. — М., 1957.

Панченко В. І. Мистецтво в контексті культури. — К., 1998.

Эстетика. Учебник / В.В. Бычков. — М.: КНОРУС, 2012.

Семинар 2. Семантика мистецтва. Стиль як духовний почерк епохи.

1. Класифікація мистецтв за онтологічним та семіотичним принципом.

2. Вид і жанр у мистецтві в контексті естетичних теорій.

3. Типологія історичного розвитку мистецтва.

3. Стиль як багаторівнева система принципів художнього мислення та естетико-мистецтвознавча категорія.

Список літератури:

Эстетика: Навчальний посібник для педагогів / За ред. Т.І.Андрущенко. - К.: Вид. НПУ імені М.П.Драгоманова, 2014. – С. 293 – 341, 438 – 458.

Эстетика. Підручник. За зад. ред. Л. Т. Левчук. – 3-тє вид., допов. і переробл. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С 121 – 266.

Башляр Гастон. Избранное: Поэтика пространства. — М., 2004.

Берштейн Борис. Пигмалион наизнанку. К истории становления мира искусства. — М., 2002.

Каган М.С. Морфология искусства. Л., 1972.

Кассирер Э. Искусство // Избранное: Опыт о человеке. — М., 1998.

Лосев А. Ф. Форма. Стиль. Выражение. — М., 1995.

Михайленко В. Є, Яковлєв М. І. Основи композиції: геометричні аспекти художнього формотворення. — К., 2004.

Овчаренко С. В. Інформаційність жанру. — О., 1998.

Тен Ипполит. Философия искусства. — М., 1996.

Базен А. Кино и другие искусства // Базен А. Что такое кино?/ пер. с фр. — М., 1972.

Гегель Т. В. Ф. Эстетика: в 4 т. — М., 1962.

История эстетики. Памятники мировой эстетической мысли: в 5 т. — М., 1967. — Т. 3.

Французская семиотика: От структурализма к постструктурализму. М., 2000.

Кант И. Критика способности суждения // Соч.: в 6 т. — М., 1966. — Т. 5.

Леонардо да Винчи. Суждения. — М., 1999.

Лессинг Г. Э. Лаокоон, или о границах живописи и поэзии. — М., 1957.

Панченко В. І. Мистецтво в контексті культури. — К., 1998.

Эстетика. Учебник / В.В. Бычков. — М.: КНОРУС, 2012.

II. Написання тесту:

Тест №4 Морфологія мистецтва.

Тема 3. Художній образ як форма мислення у мистецтві. Форма і зміст.

Зміст лекції

Л. Виготський про художній образ. Художній образ як специфічна форма відображення дійсності. Генезис і природа художнього образу. Художній образ як єдність типового та індивідуального. Раціонального та емоційного, об'єктивного та суб'єктивного. Форми художнього узагальнення у мистецтві. Ритм, інтонація, метафора, символ, міф, архетип як основні засоби творення художньої мови. Твір мистецтва як єдність змісту і форми. Тема та ідея, сюжет і фабула у творі мистецтва. Інтерпретації і розуміння твору мистецтва. Поняття безпосередності і „присутності” у художньому образі. Принцип антиномічності побудови і аналізу художнього образу. Художня умовність. Особливості художнього образу у музиці.

Ключові слова: художній образ, форма, зміст, ідея, фабула, сюжет, художня умовність.

Список літератури:

Выготский Л.С. Психология искусства. М., 1966.

Лессинг Г. Э. Лаокоон, или о границах живописи и поэзии. — М., 1957.

Каган М.С. Морфология искусства. Л., 1972.

Панченко В. І. Мистецтво в контексті культури. — К.,

Естетика: Навчальний посібник для педагогів / За ред. Т.І.Андрущенко. - К.: Вид. НПУ імені М.П.Драгоманова, 2014. – С. 293 – 341, 438 – 458.

Естетика. Підручник. За зад. ред. Л. Т. Левчук. – 3-тє вид., допов. і переробл. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С 121 – 266.

Допоміжні:

Башляр Гастон. Избранное: Поэтика пространства. — М., 2004.

Берштейн Борис. Пигмалион наизнанку. К истории становления мира искусства. — М., 2002.

Кассирер Э. Искусство // Избранное: Опыт о человеке. — М., 1998.

Лосев А. Ф. Форма. Стиль. Выражение. — М., 1995.

Михайленко В. Є, Яковлев М. І. Основи композиції: геометричні аспекти художнього формотворення. — К., 2004.

Овчаренко С. В. Інформаційність жанру. — О., 1998.

Тен Ипполит. Философия искусства. — М., 1996.

Базен А. Кино и другие искусства // Базен А. Что такое кино?/ пер. с фр. — М., 1972.

Гегель Т. В. Ф. Эстетика: в 4 т. — М., 1962.

История эстетики. Памятники мировой эстетической мысли: в 5 т. — М., 1967. — Т. 3.

Кант И. Критика способности суждения // Соч.: в 6 т. — М., 1966. — Т. 5.

Леонардо да Винчи. Суждения. — М., 1999.

Эстетика. Учебник / В.В. Бычков. — М.: КНОРУС, 2012.

Семінар 3. Аналіз мистецького твору крізь призму художнього образу.

Тема 4. Природа художнього образу.

1. Художній образ як специфічна форма відображення дійсності.
2. Співвідносний характер змісту і форми у мистецтві.
3. Г. В. Ф. Гегель про відповідність форми і змісту в мистецтві.
4. Тема та ідея у творі мистецтва.

Список літератури:

- Выготский Л.С. Психология искусства. М., 1966.
- Лосев А. Ф. Форма. Стиль. Выражение. — М., 1995.
- Михайленко В. Є, Яковлев М. І. Основи композиції: геометричні аспекти художнього формотворення. — К., 2004.
- Овчаренко С. В. Інформаційність жанру. — О., 1998.
- Тен Ипполит. Философия искусства. — М., 1996.
- Базен А. Кино и другие искусства // Базен А. Что такое кино?/ пер. с фр. — М., 1972.
- Гегель Т. В. Ф. Эстетика: в 4 т. — М., 1962.
- История эстетики. Памятники мировой эстетической мысли: в 5 т. — М., 1967. — Т. 3.
- Кант И. Критика способности суждения // Соч.: в 6 т. — М., 1966. — Т. 5.
- Леонардо да Винчи. Суждения. — М., 1999.
- Эстетика. Учебник / В.В. Бычков. — М.: КНОРУС, 2012.

Змістовий модуль II. Універсум митця

Тема 1. Філософська рецепція художника та мистецький процес.

Зміст лекції

Світ митця і культура. Особливості митця як художнього суб'єкта. Специфічна і неспецифічна інформація у художньому мисленні. Поняття творчості. Художня творчість як вияв творчої потреби людини. Філософські концепції художньої творчості. Структура художньо-творчого процесу. Емоційність та раціональність. Ірраціональне та соціальне. Труд митця та натхнення. Класичний і романтичний тип творчості. Свідоме та позасвідоме в художній творчості. Індивідуальне і загальне в художній творчості та їхнє відображення в художньому методі і стилі.

Ключові слова: художня творчість, художнє мислення, емоційність і раціональність, тип творчості, структура художнього процесу.

Список літератури:

- Естетика. Підручник. За зад. ред. Л. Т. Левчук. – 3-тє вид., допов. і переробл. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С 267 - 313.
- Адорно Т. Теорія естетики. К., 2002
- Гадамер Г.Г. Актуальность прекрасного. – М., 1991.
- Гильберт К.Э., Кун Г. История эстетики. СПб, 2000
- Канарский А.С. Диалектика эстетического процесса: Генезис чувственной культуры. — К., 1982.
- Кандинский В. О духовном в искусстве...// Творчество. 1988. №2.
- Кроче Б. Эстетика как наука о выражении и как общая лингвистика. М., 2000
- Маньковская Н.Б. Эстетика постмодернизма. СПб., 2000
- Хайдеггер М. Исток художественного творения. — М.: Академический проект, 2008.
- У. Эко. Отсутствующая структура. Введение в семиологию. — СПб.: Симпозиум, 2006.
- Эстетика и теория искусства XX века. Хрестоматия. М.: Прогресс-Традиция, 2007.
- Брянский В. П. Искусство и философия. — Калининград, 1999.
- Гальтон Ф. Наследственность таланта. — М., 1996.
- Дорога. Є. Проблема традиції: історія і сучасний стан // Наук. зап.: Релігієзнавство. Культурологія. Філософія: зб. наук. праць. — К., 2000.
- Личковах В. А. Леверкюнівська душа авангарду / Філософська і соціологічна думка. — 1992. — № 9.
- Ломброзо Ч. Гениальность и помешательство. — Минск, 1998.
- Маламура О. О. Оскар Уайльд: «эстетизм» в контексті романтичного проекту // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності/ Зб. наук, праць (альманах). — К., 2000.
- Онiщенко О. І. Художня творчість у контексті гуманітарного знання. — К., 2001.
- Роменець В. А. Психологія творчості. — К., 2001.
- Яковлев Е.Г. Художник: личность и творчество. М., 1991.

Семінар 1. Митець у системі художнього процесу.

1. Митець: особистість і творчість.
2. Пошуки духовного у мистецтві. В.Кандинський і К.Малевич.

3.Рациональне та емоційне; фантазія та уява у творчому процесі митця.

Список літератури:

У. Эко. Отсутствующая структура. Введение в семиологию. — СПб.: Симпозиум, 2006.

Эстетика и теория искусства XX века. Хрестоматия. М.: Прогресс-Традиция, 2007.

Брянский В. П. Искусство и философия. — Калининград, 1999.

Гальтон Ф. Наследственность таланта. — М., 1996.

Дорога. Є. Проблема традиції: історія і сучасний стан // Наук. зап.: Релігієзнавство. Культурологія. Філософія: зб. наук. праць. — К., 2000.

Личковах В. А. Леверкюнівська душа авангарду / Філософська і соціологічна думка. — 1992. — № 9.

Ломброзо Ч. Гениальность и помешательство. — Минск, 1998.

Маламура О. О. Оскар Уайльд: «естетизм» в контексті романтичного проекту // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності/ Зб. наук, праць (альманах). — К., 2000.

Оніщенко О. І. Художня творчість у контексті гуманітарного знання. — К., 2001.

Тема 2. Геній і талант у мистецтві.

Зміст лекції

Природа художньо-творчої здатності. Проблема творчої особистості в історії естетичної думки. Ремісник, майстер, творець. Сучасна естетика про психологічні риси творчої особистості. Ієрархія художнього обдарування. Талант і геній. Біографічний та соціокультурний аспект у дослідженні проблеми творчої особистості. Дюбо про генія. Праця Вольтера «Геній». І.Кант про генія. З.Фрейд про витоки художніх умінь. К.Юнг про творче обдарування.

Ключові слова: геній, талант, обдарованість, майстер, творець, ремісник.

Список літератури:

Баженов Н.Н. Символисты и декаденты: Психиатрический этюд. М.,1899.Буало. Поэтическое искусство. – М., 1957.

Вульф В. Звезды трудной судьбы. М., 1997.

- Вінкельман Й. Про художній ідеал прекрасного. К., 1990.
- Гальтон Ф. Наследственность таланта. М., 1996.
- Гончаренко Н.Ф. Гений в искусстве и науке 1984..
- Дали С. Тайная жизнь Сальвадора Дали. М., 1992
- Жоли.Г. Психология великих людей. СПб., 1894.
- Ломброзо Ч. Гениальность и помешательство. М., 1995
- Гоффман Э. Представление себя другим // Современная зарубежная социальная психология. Тексты. М., 1984.
- Чайковский П.И. Забытое и новое. М., 1995.
- Гегель Г. В. Ф. Эстетика: В 4 т. — М.: Искусство, 1969—1971. — Т. 1.
- Дідро Д. Парадокс про актора. К., 1981.
- Іммануїл Кант Естетика. Львів, 2007.
- Лосев А. Ф. Эстетика Возрождения. М., 1982.
- Руссо Ж.-Ж. Письмо д'Аламберу о зрелищах / Ж.-Ж. Руссо // Избр. соч.: в 3 т. / М., 1961. Т.1. С.111.
- Ш. Монтескье. Избранные произведения. М., 1955
- Шеллинг Ф. Философия искусства. — М.: Мысль, 1966.
- Шефтсбери. Эстетические опыты. М., 1975.
- Шіллер Ф. Естетика. — К.: Мистецтво, 1974.

Семінар 2. Обдарованість та шляхи її розвитку в житті та мистецтві.

- 1.Гене́за історичного осмислення генія у філософії мистецтві
- 2.І.Кант про генія.
- 3.Природа художнього обдарування та шляхи його розвитку.

Список літератури:

- Эфроисмон В.П. Генетика гениальности. М., 2002.
- Мамардашвили Эстетика мышления. М., 2000.
- Кант И. Критика способности суждения. Собр. Соч.: В 6 т. М., 1968
- Т.5.
- Столович Л.Н. Красота. Добро.Истина. М., 1994.
- Ш. Монтескье. Избранные произведения. М., 1955
- Шеллинг Ф. Философия искусства. — М.: Мысль, 1966.
- Шефтсбери. Эстетические опыты. М., 1975.
- Шіллер Ф. Естетика. — К.: Мистецтво, 1974.

Змістовий модуль 3 Реципієнт і художній ринок.

Тема 1. Реципієнт як суб'єкт мистецького процесу.

Роль реципієнта у мистецькому процесі. Психологічний механізм художнього сприйняття: емпатія, апперцепція, сугестія. Процес художнього сприйняття: емоційне переживання, розуміння, інтерпретація, оцінка. Особистісні та надособистісні чинники художнього сприйняття. Культурна зумовленість естетичного почуття та його виховання. Оволодіння образною мовою мистецтва. Художнє сприйняття як співтворчість.

Ключові слова: реципієнт, емпатія, апперцепція, сугестія, співтворчість.

Рекомендована література:

- Теодор В. Адорно. Избранное: Социология музыки. М.,-СПб., 1999.
- Барт Р. Смерть автора // Избранные работы. Семиотика. Поэтика. М.,1989.
- Бергсон А. Время и свобода воли. М., 1910.
- Бодалев А.А. Восприятие и понимание человека человеком. М.,1982.
- Восприятие. Механизмы и модели. М.,19747
- Конев В.А. Социальное бытие искусства. Саратов, 1975.
- Пономарев Я.А. Психика и интуиция. М., 1967..
- Образцов С. Эстафета искусств.6 1983.
- Ортега-и-Гассет Х. Эстетика. Философия культуры. М.,1991.
- Раушенбах Б.Геометрия картины и зрительное восприятие. СПб., 2002.
- Юнг К., Нойман Э. Психоанализ и искусство. М.,1996.
- Шиллер Ф. Письма об эстетическом воспитании//Собр. Соч.:В 7 т. Т.6. М.,1957.
- Шкловский В. Искусство как прием. О теории прозы. М.,1983.
- Фромм Э. Иметь или быть.? М., 1986.
- Шлегель Ф. Эстетика. Философия. Критика: В 2 т. М.,1996.

Семінар 1. Реципієнт у музичному мистецтві

- 1.Т.Адорно про типи реципієнта у музиці.
- 2.Система музичної освіти і виховання: новаторство і традиція.

Рекомендована література:

1. Теодор В. Адорно. Избранное: Социология музыки. М.,-СПб., 1999.
1. Жуковский В.А. Эстетика и критика. М., 1985.
2. Бодрийяр Ж. Система вещей. М., 2001.
3. Жан-Поль. Приготовительная школа эстетики. М., 1981.
4. Кроче Б. Эстетика. М., 2000.
5. Кандинский В. О духовном в искусстве. М., 1992.
6. Ингарден Р. Исследования по эстетике. М., 1961.
7. Идеи эстетического воспитания: В 2 т. М., 1073.

Тема 2. Сильова палітра мистецтва ХХ-ХХІ ст. та проблема вибору для реципієнта.

Зміст лекції

Основні ідейні та хронологічні етапи сучасного мистецтва: модернізм та постмодернізм. Головна особливість напрямів сучасного мистецтва. Теоретична спорідненість та предметна визначеність сучасної естетики. Пошук власної мови спільна особливість сучасної естетики, як і сучасного мистецтва.

Значення науково-технічний прогресу та його наслідків на розвиток сучасного мистецтва. Тема гармонії людини і природи у сучасному мистецтві.

Модерністське мистецтво: імпресіонізм та інспіровані ним неоімпресіонізм, постімпресіонізм, та символізм. Авангард у модернізмі: сецесія (модерн), фовізм, експресіонізм, кубізм, футуризм, конструктивізм, супрематизм, районізм (лучизм), дадаїзм, сюрреалізм, неопластицизм. Ранній модернізм та авангард в українському мистецтві та літературі. Неоавангард: абстрактний експресіонізм; інформалізм; ташизм; арте повера; живопис кольорового поля; мінімалізм; лірична абстракція; Оп-Арт; концептуальне мистецтво; спациалізм. Загальні риси постмодернізму в естетиці, мистецтві та літературі.

Формування української естетики в контексті розвитку української культури. Українська література як потужний фактор формування української естетичної думки. Український естетичний дискурс кінця ХІХ –

першої половини ХХ століття. Українська естетика другої половини ХХ – ХХІ століття. Національні естетичні школи в контексті розвитку світової естетичної думки.

Ключові слова: модернізм, постмодернізм, українська культура, національна школа, дискурс.

Рекомендована література:

Естетика: Навчальний посібник для педагогів / За ред. Т.І.Андрущенко. - К.: Вид. НПУ імені М.П.Драгоманова, 2014. – С. 467 - 491

Естетика. Підручник. За зад. ред. Л. Т. Левчук. – 3-тє вид., допов. і переробл. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С 436 - 463.

Эстетика. Учебник / В.В. Бычков. — М.: КНОРУС, 2012. — С 328 – 422.

Андреева Е. Ю. Постмодернизм. Искусство второй половины ХХ — начала ХХІ века. — СПб., 2007.

Веселовська Ганна І. Театральні перехрестя Києва 1900-1910-х рр. (Київський театральний модернізм)/ Державний центр театального мистецтва ім. Леся Курбаса. — К., 2006.

Власов Виктор Георгиевич, Лукина Наталия Юрьевна. Авангардизм. Модернизм. Постмодернизм: терминологический словарь. — СПб. : Азбука-классика, 2005.

Герман Михаил Юрьевич. Модернизм. Искусство первой половины ХХ века. — 2-е изд., испр. — СПб.: Азбука-классика, 2005.

Гуменюк Т.К. Постмодернізм як транскультурний феномен: Естетичний аналіз. – Автореф. Дис.... д-ра філос. Наук. __К., 2002.

Дженкс Ч. «Язык архитектуры постмодернизма», М. 1985

Добрицына И.А. От постмодернизма - к нелинейной архитектуре: Архитектура в контексте современной философии и науки. М.: Прогресс-Традиция, 2004.

Затонский Дмитрий Владимирович. Модернизм и постмодернизм: Мысли об извечном коловращении изящных и неизящных искусств (От сочинений Умберто Эко до пророка Екклесиаста). — Х. : Фолио, 2000.

Ильин, И. П. Постмодернизм от истоков до конца столетия: эволюция научного мифа. — М.: Интрада, 1998.

Крусанов А. В. Русский авангард: 1907-1932: Исторический обзор: В 3 т. — СПб. : Новое литературное обозрение, 1996

Лиотар, Ж. Ф. Состояние постмодерна. — СПб.: Алетейя, 1998.

Маньковская Н. Б. Эстетика постмодернизма. — СПб.: Алетейя, 2000.

Український авангард (перша третина ХХ століття): метод. рек.: для студ. іст. ф-ту / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка / Оксана Олександрівна Смержевська (упоряд.) — К. : Знання України, 2008.

Український авангард 1910—1930 рр. Київ. Мистецтво. 1996.

Семінар 2. Український мистецький ринок в контексті світової та національної культури.

1. Історія української естетики в контексті національної культури.
2. Український естетичний диспут ХХ – ХХІ століття.
3. Формування сучасного українського мистецького ринку: проблеми і перспективи розвитку.

Рекомендована література:

І.Франко «Із секретів поетичної майстерності».

А.С.Канарский. Диалектика эстетического процесса.

Бичко А.К. Леся Українка (Світоглядно-філософський погляд).- К.,2000.

Павличко С. Д. Дискурс модернізму в українській літературі. — К., 1999. Попович М. В. Світогляд стародавніх слов'ян. — К., 1985.

Естетика: Навчальний посібник для педагогів / За ред. Т.І.Андрущенко. - К.: Вид. НПУ імені М.П.Драгоманова, 2014. – С. 253 - 291

Естетика. Підручник. За зад. ред. Л. Т. Левчук. – 3-тє вид., допов. і переробл. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С 480 – 507.

Андрущенко Т.І. Проблема естетичного в культурі: матеріали до спецкурсу. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. - К. : Ун-т "Україна", 2011. – С 219 – 246.

Кучерюк Д.Ю. Культура слов'ян. Україна в контексті культурно-історичних доль слов'янства. // Історія світової культури: Культурні регіони. К., 2000.

Бичко А. К. Леся Українка (Світоглядно-філософський погляд). — К, 2000.

Вернудіна І. В. Особливості понятійно-категоріального апарату теорії творчості в естетиці Івана Франка // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності : зб. наук. праць. — К, 2000.

Кучерюк А. Ю. Культура слов'ян. Україна в контексті культурно-історичних доль слов'янства // Історія світової культури : Культурні регіони. — К., 2000.

Левчук Л. Т. Українська естетика ХХ століття в іменах : Гнат Хоткевич // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності. — К., 2003.

Павличко С. Д. Дискурс модернізму в українській літературі. — К., 1999. Попович М. В. Світогляд стародавніх слов'ян. — К., 1985.

Франко І. Із секретів поетичної творчості. // Збір. тв.: в 50 т. — К., 1981.

– Т. 31 – С. 77- 118

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Мистецтво в системі художньої культури	2
2.	Семантика мистецтва. Стил ь як духовний почерк епохи.	2
3.	Аналіз мистецького твору крізь призму художнього образу.	2
4.	Митець у системі художнього процесу.	2
5.	Обдарованість та шляхи її розвитку в житті та мистецтві.	2
6.	Типи реципієнтів у музичному мистецтві	2
7.	Український мистецький ринок в контексті світової та національної культури.	2
8.	Всього	14

САМОСТІЙНА РОБОТА

Сучасний навчальний процес передбачає не лише здобуття міцних систематичних знань навчальної дисципліни, але й формування необхідних навичок і компетенцій майбутнього фахівця, які неможливі без його системної самостійної роботи. Саме самостійна робота є своєрідною власною творчою лабораторією кожного магістра, важливим чинником формування внутрішньої самодисципліни та навиків власного наукового пошуку.

Самостійна робота магістрів спрямована на досягнення наступних цілей:

- засвоєння знань навчальної дисципліни та уміння творчо працювати з розширеним обсягом літератури, шукаючи відповіді на необхідні питання.
- використання набутих навичок та вмінь у подальшій професійній діяльності, формуванні власної філософської культури.

Основні педагогічні принципи, що допомагають у досягненні максимального ефекту в навчанні та самостійній роботі магістрів:

1. Організація подачі навчального матеріалу крізь призму формування майбутньої професійної діяльності магістра.
2. Створення у навчальному процесі атмосфери творчої свободи та креативного інтелектуального пошуку.
3. Застосування у навчальному процесі сучасних технічних засобів, аудіо-, відео- матеріалів та відвідування культурно-містецьких закладів.

ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Сучасні естетичні концепції мистецтва та його роль у суспільному житті.	6
2.	Головні етапи розвитку естетичної думки в Україні та мистецька практика сьогодення	6
3.	Структура естетичної свідомості та суспільний естетичний ідеал	6
4.	Естетика мистецького модернізму (імпресіонізм, неоімпресіонізм, постімпресіонізм, символізм).	6

5.	Мета та роль мистецтва у естетичному вченні Платона і Аристотеля.	6
6.	Основні філософсько-естетичні концепції постмодернізму.	6
7.	Психологічний механізм та структура художнього сприйняття.	6
8.	Поняття творчого (художнього) методу.	6
9.	Свідоме та позасвідоме в художній творчості.	6
10.	Концепції класифікації художнього обдарування. Шляхи розвитку художніх здібностей	6
11.	Концепції художньої творчості.	6
12.	Психологічний механізм та структура художнього сприйняття.	6
13.	Естетичний світ людини доби глобалізації та інформаційного суспільства.	6
14.	Український мистецький модернізм.	6
15.	Постмодерністські тенденції в сучасному українському мистецтві та естетиці. Естетичні особливості музики як виду мистецтва.	8
16.	Всього	92

Критерії оцінки результатів самостійної роботи студентів

У процесі проведення контрольних заходів викладач оцінює:

- рівень засвоєння студентом навчального матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання;
- вміння використовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань;
- обґрунтованість та логічність викладення самостійно вивченого матеріалу;
- повноту розкриття теми дослідження;
- оформлення матеріалів згідно з висунутими вимогами.

Результати самостійної роботи студентів оцінюються екзаменатором відповідної дисципліни або комісією.

Результати оцінювання самостійної роботи студента проявляються у проведенні контрольних заходів з конкретної дисципліни.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Навчальна дисципліна складається з одного модуля:

I. Мистецтво як об'єкт філософської рефлексії.

та трьох змістових модулів:

1. Мистецтво як діяльність та форма суспільної свідомості.
2. Митець у системі художнього процесу.
3. Реципієнт і мистецький ринок.

Загальна організація оволодіння модульною програмою та оцінювання навчальної діяльності магістрів

Діяльність викладача	Діяльність студента	Кількість балів	Термін
<ul style="list-style-type: none"> • Лекції; • Консультації до курсу чи окремих тем; • Проведення семінарських занять; • Підготовка навчально-методичних матеріалів; • Проведення тематичних та модульних форм контролю, перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу; • Підсумковий контроль (іспит). 	<ul style="list-style-type: none"> • Відвідування лекційних та семінарських занять; • Участь у семінарських заняттях (вивчення теоретичного матеріалу теми; виконання вправ, добір дидактичного матеріалу, обговорення проблемних питань, тестування, написання самостійної роботи тощо); • Самостійна робота магістра (вивчення окремих тем або питань, що винесені на самостійне опрацювання, підготовка до семінарських занять тощо); • Написання модульної контрольної роботи. • Підсумковий контроль. 	0-100	Відповідно до розкладу занять та терміну, встановленого викладачем
<p>Загальна кількість балів (максимальна) – 100 Підсумковий контроль - екзамен</p>			

Загальний підсумковий контроль полягає у підведенні підсумків виконання усіх практичних завдань, що виконувалися протягом семестру, усуненням прогалин у засвоєнні окремих питань курсу та вирішенням питання про готовність кожного магістра до іспиту.

Підсумкове семестрове оцінювання результатів навчальної діяльності магістрів проводиться на екзамені за чотирибальною шкалою у вигляді оцінок «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

КРИТЕРІЇ ТА НОРМИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Оцінка **«відмінно»**: студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний самостійно мислити, може визначати тенденції та протиріччя культурних процесів, робить аргументовані висновки, вирішує творчі завдання.

Оцінка **«добре»**: студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, володіє фактами історичного та культурного процесів, здатний встановити причинно-наслідкові зв'язки між ними, уміє наводити власні приклади на підтвердження власних думок.

Оцінка **«задовільно»**: студент розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками окреслити головні етапи історичного процесу, має стійкі навички роботи з підручником, може наводити приклади, знає основні дати, орієнтується у хронології.

Оцінка **«незадовільно»**: студент не розуміє основного навчального матеріалу, не здатний відтворити головні етапи історичного та культурного процесів, не володіє датами, не орієнтується у елементарних культурних та естетичних поняттях.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Контроль якості знань студентів

Розподіл балів, які отримують студенти за видами діяльностями

з/п	Вид діяльності	Коефіцієнт (вартість) виду	Кількість робіт	Результат
	Семінарські заняття	2	10	20
	Контрольна робота (тестування)	10	2	20
	Індивідуальне творче завдання за професійним спрямуванням	60	1	60
	Підсумковий рейтинговий бал:			100
	Нормований рейтинговий бал:			100

Завдання для самоперевірки

Програма дисципліни передбачає написання двох контрольних тестів.

Приклади тестових завдань:

Тестові завдання до модульної контрольної роботи №1:

- 1. Яке етимологічне значення має слово „естетика”?**
  - а) чуттєве;
  - б) красиве;
  - в) художнє.
- 2. Хто є засновником естетики як науки?**
  - а) Аристотель;
  - б) Баумгартен;
  - в) Гегель.
- 3. Виберіть правильне визначення перформансу:**
  - а. різновид мистецтва дії. Певна форма дій, акцій, учинків, під час яких митці намагаються залучити глядачів до гри, сценарій якої намічений тільки приблизно. Вид рухомого твору, в якому навколишнє середовище, речі відіграють роль не менш вагому, ніж живі учасники акції.
  - б. одна з форм акціоністського мистецтва, де твором вважають дії автора, за якими глядачі спостерігають у режимі реального часу.

- в. напрям в образотворчому мистецтві що використовує образи продуктів вжитку.
- 4. Ким були започатковані гармонійні пропорції?**
- а) Піфагор;
  - б) Геракліт;
  - в) Аристотель.
- 5. Яка із названих рис найбільш відповідає особливостям естетики середньовіччя:**
- а) аналогічне розуміння мистецтва;
  - б) для мистецтва характерною є вільна форма, аморфність, навіть фрагментарність;
  - в) твори мистецтва передають вдоволення та похвалу життю
- 6. В якому із трьох періодів розвитку мистецтва за концепцією Г.В.Ф. Гегеля набуло класичного поєднання форма і зміст твору.**
- а) східному;
  - б) античному;
  - в) романтичному.
- 7. Який із названих видів мистецтва на думку Г.В.Ф. Гегеля найбільш довершеним і досконалим?**
- а) архітектура;
  - б) скульптура;
  - в) музика;
  - г) живопис
  - д) література.
- 8. Категорія «естетичне» визначає причетність предмета, явища, артефакту:**
- а) до світу мистецтва;
  - б) до сфери людських цінностей, пов'язаних із чуттєво сприйманою формою;
  - в) до сфери людських почуттів.
- 9. Яка категорія є базовою в ієрархії естетичних категорій:**
- а) героїчне;
  - б) прекрасне;
  - в) піднесене.
- 10. Кого вважають батьком іронії?**

- а) Платон;
  - б) Діоген;
  - в) Сократ.
- 11. Хто першим з філософів зробив спробу ввести в науковий обіг категорію «трагічне»?**
- а) Сократ;
  - б) Платон;
  - в) Аристотель.
- 12. Катарсис у естетичному вченні Аристотеля – це:**
- а) задоволення від споглядання трагедії;
  - б) очищення душі від пристрастей і тим самим піднесення і виховання людини;
  - в) піднесення настрою і веселе проведення часу.
- 13. Естетичне чуття це:**
- а) внутрішнє чуття;
  - б) зовнішнє чуття;
  - в) синтез зовнішніх та внутрішніх чуттів.
- 14. Естетичний смак належить до:**
- а) особистісної сфери;
  - б) суспільної сфери;
  - в) природної сфери.
- 15. Що із названого є ознакою естетичного вподобання згідно вчення І. Канта?**
- а) міметичний характер;
  - б) неутилітарність;
  - в) іронічність;
  - г) піднесеність.
- 16. Яке з наведених понять допомагає збагнути природу естетичного смаку?**
- а) міра;
  - б) норма;
  - в) оцінка.
- 17. Естетичний ідеал дістає найбільш рельєфне вираження в :**
- а) мистецтві;
  - б) етичній діяльності;
  - в) філософських роздумах.

18. У чому специфіка живопису як виду мистецтва?

- а) у створенні споруд, що формують просторове середовище життєдіяльності людини;
- б) у відтворенні художніх образів на площині;
- в) у створенні об'ємних художніх форм у реальному просторі.

19. Яке з понять означає рід скульптури?

- а) рельєф;
- б) ландшафтна.

20. У якому виді мистецтва монтаж є принциповим засобом художньої виразності?

- а) архітектура;
- б) естрада;
- в) кіно.

21. Який із творів І.Канта переважно присвячений викладу естетичної теорії?

- а) Критика здатності до судження;
- б) Критика чистого розуму;
- в) Критика практичного розуму.

22. Яка з філософських парадигм мислення лежить в основі сучасних естетичних концепцій?

- а). лінгвістична (інтерсуб'єктивна);
- б). онтологічна (об'єктивістська);
- в). менталістична (суб'єктивістська).

23. На досягнення яких галузей знання має спиратися позитивістська естетика у відповідності з концепцією О.Конта?

- а). Теології;
- б).Метафізики;
- в). Природознавства.

24. Хто із зазначених тут є представниками позитивістської естетики?

- а) У. Еко;
- б) Т. Манро;
- в) Т. Адорно;
- г) Р. Інгарден;
- д) М. Гайдеггер.

25. Виберіть із названих мислителів представників феноменологічної естетики.

- а) У. Єско;
- б) Т. Манро;
- в) Т. Адорно;
- г) Р. Інгарден;
- д) М. Гайдеггер.

26. Із названих мислителів виберіть представників естетики постмодернізму.

- а) У. Єско;
- б) Т. Манро;
- в) Т. Адорно;
- г) Р. Інгарден;
- д) М. Гайдеггер.

27. Із названих мислителів виберіть представників естетики екзистенціалізму.

- а) У. Еко;
- б) Т. Манро;
- в) Т. Адорно;
- г) Р. Інгарден;
- д) М. Гайдеггер.

28. Із названих мислителів виберіть представників герменевтичної естетики.

- а) У. Еко;
- б) Т. Манро;
- в) Т. Адорно;
- г) Р. Інгарден;
- д) М. Гайдеггер.

29. На який із названих мистецьких напрямів вплинула позитивістська естетика?

- а). Романтизм;
- б) Соцреалізм;
- г) Класицизм;
- д) Натуралізм

30. На який із названих мистецьких напрямів вплинула марксистська естетика?

- а) Романтизм;
- б) Соцреалізм;
- в) Класицизм;
- г) Натуралізм

31. Виберіть та вставте слово, що найбільше пасує змісту:

Найбільш значною філософською відмінністю постмодернізму є критика основ класичного ..... гуманізму з позицій сучасного універсального гуманізму, який базується на екологічній свідомості гармонізації людини, природи, космосу, Всесвіту, а також відмова від європоцентризму та етноцентризму.

- а) антропоцентриського;
- б) ренесансного;
- в) екзистенціалістського.

Тестові завдання до модульної контрольної роботи №2:

1. **Що є головною спільною ознакою більшості напрямів сучасного мистецтва?**
  - а. концентрація митців на одночасному творенні й вивченні власної мови;
  - б. пошук об'єктивних та універсальних критеріїв прекрасного;
  - с. дослідження впливу естетичного смаку на сприйняття предмету мистецтва.
2. **Кому із названих мислителів належить твердження що логічна структура мови ідентична онтологічній структурі світу?**
  - а. Г.Г. Гадамеру;
  - б. Л. Вітгенштайну;
  - с. М. Фуко;
  - д. Ж.-П. Сартру.
3. **Появі нових можливостей в сучасному мистецтві найбільше сприяв:**
  - а. бурхливий розвиток науки і техніки;
  - б. екологічні проблеми викликані неконтрольованим і хижацьким використанням природних ресурсів;
  - с. соціальні катаклізми ХХ століття (світові та громадянські війни, революції тощо).
  - д. Прогресуючий індивідуалізм та декадансні настрої серед митців і в суспільстві.

4. **Першим в сучасному розумінні його значення термін «модернізм» в мистецтві та естетиці використав:**
  - a. Жоріс-Карл Гюїсманс;
  - b. Еміль Золя;
  - c. Василь Кандинський
  - d. Зигмунд Фройд.
5. **До етапу становлення модернізму слід віднести наступні естетично-мистецькі течії:**
  - a. поп-арт;
  - b. імпресіонізм;
  - c. дадаїзм
  - d. символізм.
6. **До естетично-мистецької течії імпресіонізму найчастіше відносять наступних художників:**
  - a. О. Ренуара;
  - b. С. Далі;
  - c. Е. Мунка;
  - e. К. Моне;
  - a. П. Клее
7. **Авангард у мистецтві включав у себе наступні естетично-мистецькі течії:**
  - a. романтизм;
  - b. кубізм;
  - c. неоімпресіонізм;
  - d. сюрреалізм.
8. **Із названих українських письменників виберіть тих чию творчість характеризують як сюрреалізм:**
  - a. Е. Андіївська;
  - b. М. Коцюбинський;
  - c. П. Тичина;
  - d. А. Головка.
9. **Яка із названих рис найбільш характерна мистецтву авангарду:**
  - a. заперечення культурного доробку попередніх поколінь митців;
  - b. інтертекстуальність, іронія, еkleктизм форм;
  - c. широке використання у творах відкриттів у галузі оптики.

- 10. Виберіть правильне визначення хепенінгу:**
- a. різновид мистецтва дії. Певна форма дій, анапрям в образотворчому мистецтві що використовує образи продуктів вжитку.
- 11. Виберіть правильне визначення поп-арту:**
- a. різновид мистецтва дії. Певна форма дій, акцій, учинків, під час яких митці намагаються залучити глядачів до гри, сценарій якої намічений тільки приблизно. Вид рухомого твору, в якому навколишнє середовище, речі відіграють роль не менш вагому, ніж живі учасники акції.
  - b. одна з форм акціоністського мистецтва, де твором вважають дії автора, за якими глядачі спостерігають у режимі реального часу.
  - c. напрям в образотворчому мистецтві що використовує образи продуктів вжитку.
- 12. До якого естетично-мистецького напрямку найбільш характерними можуть виступати наступні риси: відсутність стилю, інтерпретацію світу людини як переважно ігрового середовища, пастіш, цитування і мозаїчність, конвенціоналізм, ітертекстуальність, парадоксальність, довільне компонування форм (бриколаж).**
- a. Постмоденізм;
  - b. Авангард;
  - c. Маньєризм;
  - d. Романтизм.
- 13. Хто із названих теоретиків сучасного мистецтва є автором книги «Мова архітектури постмодернізму»?**
- a. Ч. Дженкс;
  - b. Ж. Ліотар;
  - c. У. Еко;
  - d. Ж. Бодріяр.
- 14. Чи правдивим буде твердження, що мистецтво модернізму характеризується критичним ставленням до монолітного, гомогенного бачення світу, а також негативним ставленням до європоцентричності та патріархальності Заходу.**
- a. Так;

- б. Ні.
15. Чи правдивим буде твердження, що мистецтво постмодернізму характеризується критичним ставленням до монолітного, гомогенного бачення світу, а також негативним ставленням до європоцентричності та патріархальності Заходу.
- а. Так;
- б. Ні.
16. Елементами якої структури є поняття “естетичний смак”, “естетичне судження”, “естетичний ідеал”?
- а. системи основних естетичних категорій;
- б. естетичної свідомості;
- с. процесу художньої творчості.
17. Яке з наведених понять допомагає збагнути природу естетичного смаку?
- а. норма;
- б. оцінка;
- с. міра.
18. Яка з цих точок зору найбільш вірно передає сутність прекрасного як естетичної категорії?
- а. прекрасне – це математично точні пропорції предмету;
- б. прекрасне – це переживання чуттєвого задоволення;
- с. прекрасне – вища естетична цінність предмету чи явища з точки зору досконалості.
19. Яке протиріччя лежить в основі трагічного конфлікту?
- а. протиріччя між чуттєвою і моральною природою людини;
- б. протиріччя між необхідністю та об’єктивною неможливістю її здійснення.
20. До яких форм прояву комічного належить твір М.В.Гоголя “Мертві душі”?
- а. гумор;
- б. іронія;
- с. сатира.
21. У чому полягає специфіка мистецтва?
- а. у сублімації зайвої енергії людини;
- б. у фіксації життєвих подій;

- с. у пізнанні і відображенні дійсності в конкретно-чуттєвих образах.
- 22. Яке з понять означає рід скульптури?**
- а. ландшафтна;
б. рельєф.
- 23. У чому специфіка живопису як виду мистецтва?**
- а. у створенні споруд, що формують просторове середовище життєдіяльності людини;
б. у створенні об'ємних художніх форм у реальному просторі;
с. у відтворенні художніх образів на площині.
- 24. У якому виді мистецтва монтаж є принциповим засобом художньої виразності?**
- а. архітектура;
б. естрада;
с. кіно.

ВИМОГИ ДО ІСПИТУ

1. Мистецтво як форма суспільної свідомості.
2. Основні функції мистецтва.
3. Гедоністична функція мистецтва.
4. Естетична функція мистецтва.
5. Виховна функція мистецтва.
6. Мистецтво в системі художньої культури.
7. Інтерпретація у музичному виконавському мистецтві.
8. Художній образ як форма мислення у мистецтві.
9. Форма і зміст художнього твору.
10. Знак і символ у мистецтві.
11. Мистецтво як духовна діяльність.
12. Закономірності художньо-творчого процесу.
13. Митець – суб'єкт художньої творчості.
14. Талант і геній у мистецтві.
15. І. Кант про генія.
16. Митець і художня школа.
17. Художній стиль як категорія мистецтва.
18. Художні методи у мистецтві.
19. Емоційність та раціональність у мистецькому процесі.

20. Особливості музики як виду мистецтва.

Друге питання білету – Реферат “Творча і особиста свобода у мистецтві”.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

1. Вербальний:

- пасивний (лекційний, теоретичний, герменевтичний);
- активний (бесіда);
- інтерактивний (діалог, полілог).

2. Практичний:

- пошукова практика;
- аналітична практика;
- дослідницька практика.

3. Наочний:

- ілюстрації;
- демонстрація.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Навчальна програма з даної дисципліни.

2. Підручники, посібники, монографії, наукові статті, дис. дослідження та матеріали інтернет – ресурсів (див. рекомендовану літературу).

3. Ілюстративний матеріал відповідно до тематичного плану.

БАЗОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Естетика: навчальний посібник для гуманітарних спеціальностей / Л.М. Газнюк, С.В. Могильова, Н.О. М'яснікова, Н.М. Салтан. – К.: Кондор, 2011. – 124 с.
2. Естетика: навчальний посібник для педагогів / під ред. Т.І. Андрущенко. – К.: Вид. НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – 594 с.

3. Естетика: Підручник / Л.Т.Левчук, В.І.Панченко, О.І.Оніщенко, Д.Ю.Кучерюк; За заг.ред. Л.Т.Левчук. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 520 с.
4. Естетика: посіб. для підгот. до іспитів / Л.М. Дубчак, П.С. Прибутько. – К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2007. – 124 с.
5. Естетична освіта педагога: колективна монографія / [Андрущенко Т.І., Грицаєнко П.М., Дорога А.Є. та ін.] за ред. Андрущенко Т.І. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – 174 с.
6. Мовчан В.С. Естетика: Навчальний посібник. – К.: Знання, 2011. – 527 с.
7. Андрущенко Т. Феномен естетичного. – К.: Знання України, 2007. – 270 с.
8. Андрущенко Т.І., Дробот І.І., Легенький Ю.Г. Дизайн. – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2012. – 703 с.

Допоміжні

1. Адорно Т. Теорія естетики. К., 2002
2. Андреева Е. Ю. Постмодернизм. Искусство второй половины XX — начала XXI века. — СПб., 2007.
3. Аристотель. Об искусстве поэзии // Античная литература. Греция: Антология.— М., 1989.— Ч. 2. — С. 347—365.
4. Базен А. Кино и другие искусства // Базен А. Что такое кино?/ пер. с фр. — М., 1972.
5. Башляр Гастон. Избранное: Поэтика пространства. — М., 2004.
6. Берштейн Борис. Пигмалион наизнанку. К истории становления мира искусства. — М., 2002.
7. Бичко А. К. Леся Українка (Світоглядно-філософський погляд). — К, 2000.
8. Білодід Ю.М., Поліщук О.П. Основи дизайну. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2004. – 240 с.
9. Бовсунівська Т. Історія української естетики першої половини ХІХ ст. – К.: Вид. Дім Д.Бураго, 2001. - 344 с.
- 10.Бондаревська І.А. Парадоксальність естетичного в українській культурі 17-18 століть. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2005. – 308 с.
- 11.Борев Ю.Б. Эстетика: Учебник / Ю.Б. Борев. — М.: Высш. шк., 2002. — 511с. // http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Borev/_05.php
- 12.Буало. Поэтическое искусство. – М., 1957.

13. Булатов М.О. Эстетика (Спостереження над її історією). – К.: Стилос, 2013.
14. Бычков В. Краткий очерк византийской эстетики. М., 1996.
15. Вернудіна І. В. Особливості понятійно-категоріального апарату теорії творчості в естетиці Івана Франка // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності : зб. наук. праць. — К, 2000.
16. Веселовська Ганна І. Театральні перехрестя Києва 1900-1910-х рр. (Київський театральний модернізм)/ Державний центр театального мистецтва ім. Леся Курбаса. — К., 2006.
17. Вінкельман Й. Й. Про художній ідеал прекрасного. — К., 1990.
18. Гадамер Г.-Г. Актуальность прекрасного. — М., 1991.
19. Гальтон Ф. Наследственность таланта. — М., 1996.
20. Гегель Г. В. Ф. Эстетика: в 4 т. — М, 1968. — Т. 1,2.
21. Герман М. Ю. Модернизм. Искусство первой половины XX века. — 2-е изд., испр. — СПб.: Азбука-классика, 2005.
22. Гильберт К.Э., Кун Г. История эстетики. СПб, 2000
23. Гулыга А.В. Эстетика в свете аксиологии. Пятьдесят лет на Волхонке — СПб.: Алетейя, 2000. — 447 с.
24. Гуменюк Т.К. Жак Деррида и постмодернистическое мышление /Т.К.Гуменюк. К., 1999.
25. Дженкс Ч. «Язык архитектуры постмодернизма», М. 1985
26. Дідро Д. Парадокс про актора. К., 1981.
27. Добрицына И.А. От постмодернизма - к нелинейной архитектуре: Архитектура в контексте современной философии и науки. М.: Прогресс-Традиция, 2004.
28. Дорога. Є. Проблема традиції: історія і сучасний стан // Наук. зап.: Релігієзнавство. Культурологія. Філософія: зб. наук. праць. — К., 2000.
29. Дюфренн М. Эстетика и философия. Эстетика и теория искусства XX века. Хрестоматия. М., 2007. — С 151 – 162.
30. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Вінквіста Ч. та Тейлора В. — К.: Основи, 2003.
31. Жукова Н.А. Елітарність як компонент культуротворення: досвід неklasичної естетики. — К.: Вид. ПАРАПАН, 2010. — 244 с.
32. Затонский Дмитрий Владимирович. Модернизм и постмодернизм: Мысли об извечном коловращении изящных и неизящных искусств (От сочинений Умберто Эко до пророка Екклесиаста). — Х. : Фолио, 2000.

- 33.Іммануїл Кант Естетика. Львів, 2007.
- 34.Канарский А.С. Диалектика эстетического процесса. – К.: 2008. – 380 с.
- 35.Кант И. Критика способности суждения // Соч.: в 6 т. — М., 1966. — Т. 5.
- 36.Кассирер Э. Искусство // Избранное: Опыт о человеке. — М., 1998.
- 37.Коннов О. Ф. Історична динаміка художнього стилю. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015.
- 38.Кроче Б. Эстетика как наука о выражении и как общая лингвистика. М., 2000
- 39.Крусанов А. В..Русский авангард: 1907-1932: Исторический обзор: В 3. т. — СПб. : Новое литературное обозрение, 1996
- 40.Кучерюк А. Ю. Культура слов'ян. Україна в контексті культурно-історичних доль слов'янства // Історія світової культури : Культурні регіони. — К., 2000.
- 41.Левчук Л. Т. Українська естетика ХХ століття в іменах : Гнат Хоткевич // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності. — К., 2003.
- 42.Левчук Л.Т. Західноєвропейська естетика ХХ століття: Навч. посібник. - К.: Либідь, 1997. – 224 с.
- 43.Левчук Л.Т. Психологія: історія, теорія, мистецька практика: Навч. посібник. - К.: Либідь, 2002. – 255 с.
- 44.Левчук Л.Т. Українська естетика: традиції та сучасний стан. – Черкаси: „Маклаут”, 2011. – 340 с.
- 45.Лексикон нонклассики. Художественно-эстетическая культура XX века. / Под ред. В.В.Бычкова.— М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2003. — 607 с. (Серия «Summa culturologiae»). // http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Buchkov_Lexikon/Lex_index.php
- 46.Леонардо да Винчи. Суждения. — М., 1999.
- 47.Лессинг Г. Э. Лаокоон, или о границах живописи и поэзии. — М., 1957.
- 48.Лиотар, Ж. Ф. Состояние постмодерна. — СПб.: Алетейя, 1998.
- 49.Ломброзо Ч. Гениальность и помешательство. — Минск, 1998.
- 50.Лосев А. История античной эстетики. В 3-х т. М., 1963.
- 51.Лосев А. Ф. Форма. Стиль. Выражение. — М., 1995.
- 52.Лосев А. Ф. Эстетика Возрождения. М., 1982.
- 53.Лукач Г. Своеобразие эстетического: в 4 т. — М., 1985. — Т. 1.

- 54.Лустенко А.Ю. Проблема обыденности в философско-эстетическом контексте. – К.: Изд. ПАРАПАН, 2011. – 244 с.
- 55.Маламура О. О. Оскар Уайльд: «эстетизм» в контексті романтичного проекту // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності/ Зб. наук, праць (альманах). — К., 2000.
- 56.Маньковская Н. Б. Эстетика постмодернизма. — СПб.: Алетейя, 2000.
- 57.Михайленко В. Є, Яковлев М. І. Основи композиції: геометричні аспекти художнього формотворення. — К., 2004.
- 58.Мовчан В. С. Героическое в системе эстетических категорий. — Л., 1986.
- 59.Монтескье Ш. Избранные произведения. М., 1955
- 60.Мукаржовский Я. Исследования по эстетике и теории искусства. — М., 1994.
- 61.Овчаренко С. В. Інформаційність жанру. — О., 1998.
- 62.Оніщенко О. І. Художня творчість у контексті гуманітарного знання. — К., 2001.
- 63.Павличко С. Д. Дискурс модернізму в українській літературі. — К., 1999.
- 64.Павлова О. Онтологічний статус естетичного досвіду. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2008. – 262 с.
- 65.Панченко В. І. Мистецтво в контексті культури. — К., 1998.
- 66.Поліщук О.П. Художнє мислення. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2007. – 208 с.
- 67.Попович М. В. Світогляд стародавніх слов'ян. — К., 1985.
- 68.Роменець В. А. Психологія творчості. — К., 2001.
- 69.Руссо Ж.-Ж. Письмо д'Аламберу о зрелищах / Ж.-Ж. Рус- со // Избр. соч.: в 3 т. / Пер. с фр. М., 1961. Т.1. С.111.
- 70.Татаркевич В. Історія шести понять: Мистецтво. Прекрасне. Форма. Творчість. Відтворництво. Естет. переживання. - К.: Юніверс, 2001.
- 71.Тен Ипполит. Философия искусства. — М., 1996.
- 72.У. Эко. Отсутствующая структура. Введение в семиологию. — СПб.: Симпозиум, 2006.
- 73.Український авангард (перша третина ХХ століття): метод. рек.:для студ. іст. ф-ту / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка / Оксана Олександрівна Смержевська (упоряд.) — К. : Знання України, 2008.
- 74.Український авангард 1910—1930 рр. Київ. Мистецтво. 1996.
- 75.Український художній авангард: підруч. бібліогр. до теми :бібліогр. покажч. / Головне управління культури і мистецтв Київської міської

держ. адміністрації; Публічна бібліотека ім. Лесі Українки. Відділ мистецтв / Л.С. Криворучко (уклад.), М.Г. Іванова (уклад.). — К.: 2008.

- 76.Федій Ольга. Естетичне виховання першокласників засобами української народної дитячої пісні: методичні рекомендації. — Полтава, 1995. — 32 с.
- 77.Франко І. Із секретів поетичної творчості. // Збір. тв.: в 50 т. — К., 1981. — Т. 31 — С. 77- 118
- 78.Хайдеггер М. Исток художественного творения. — М.: Академический проект, 2008.
- 79.Шеллинг Ф. Философия искусства. — М.: Мысль, 1966.
- 80.Шефтсбери. Эстетические опыты / Сост., пер., коммент. Ал.В.Михайлова. М., 1975.
- 81.Шіллер Ф. Естетика. — К.: Мистецтво, 1974.
- 82.Шопенгауэр А. Основные идеи эстетики // Избр. произв. — М., 1992. — С. 413—475
- 83.Эстетика и теория искусства XX века. Хрестоматия. М.: Прогресс-Традиция, 2007.

Інформаційні ресурси

<http://nbuv.gov.ua/node/554> - Пошук у електронному каталозі Національної бібліотеки імені В.І.Вернадського

<http://www.npu-etestet.com.ua/> - Кафедра етики та естетики НПУ ім.М.П. Драгоманова

<https://www.facebook.com/etestet.npu.edu.ua/> - Кафедра етики та естетики НПУ ім. М.П. Драгоманова

<http://filosof.com.ua/about.htm> - Інститут філософії ім.Г.С.Сковороди

<http://philpapers.org/browse/aesthetics/> - Бібліографія з естетики